

פרשת שבוע עפ"י השפת אמת

ב. חיות כל הגויסות, צב הישרה

פרשת ויחי

ה. הכיף איתנו צבא מלכות אלה ירידה ונסתרה

ב"ה [תרל"ד]

[תרס"א המ"ד]

ב"ה [תרל"א] נכתב בקיבוץ

למה פרשה זו סתומה שנסתמו עיניהם ולכן כו' דבר אחר שביקש לגלות הקץ ונסתם ממנו. הכלל שחיות כל הנבראים הוא התורה. וגם כל הזמנים ואף בגלות. פנימיות החיות מהתורה. רק שהוא בדרך נסתר. ופרשה זו הוא חיות שנות הגלות. וזהו שכתוב (בראשית טו. כח) ויחי יעקב בארץ מצרים כי יעקב אבינו ע"ה המשיך החיות גם במצרים. ושמעתי ממו"ז ז"ל רמז שעל ידי בחינת אמת יכולין לחיות גם במצרים כמ"ג שכתוב (מ"ה ז. ט) תתן אמת לייעקב. וענין הפרשה היא התפשטות חיות התורה לכל הנבראים. והפסקות הם ליתן ריות להתבונן כו'. להעמיד כל פרט ופרט על מכונו. וכן היה בזמן שבני ישראל שרוין על אדמתן וחיו כל המעשים על פי התורה ממש. ועתה בגלות פרשה סתומה שצריך להיות אמונה בדרך כלל. וכן בפנימיות סוד הקץ הוא נקודה חיות שורש האחדות ²⁰ שנקרא רוא דאדור כי בגלות הוא בסוד חתום. ולעתיד יתגלה ויהיה ה' ושמנו אחד. וכפי שבאין לשורש נקודה זו יוצאין מהגלות. לכן שבת קודש דאתאחדת ברוא דאחד יש עליה לכל הנבראים לשורשם וכפרט בני ישראל שמתאספין בנפשיותיהם במסירות נפש עבור קדושת שמו יתברך בשבת קודש (כמו שכתבתי במקום אחר). לכן כתיב (ישעיה טו. ד) והאכלתיך נחלת יעקב כו' בלי מצרים כדכתיב (בראשית טו. כח) ויחי יעקב בארץ מצרים שהמשיך גם שם בחינת החיות וממילא בלי מצרים. ופתיב (בראשית טו. א) האספו ואגידה כו' ואיתא בזהר הקדוש כי אף על פי שנסתם ממנו מכל מקום גילה מה שחפץ לגלות רק בדרך נסתר וכשבני ישראל מתאספין ומתבטלין לשורש החיות יכולין למצוא מקומו של יעקב כדאיתא יעקב אבינו לא מת כו' מקרא אני דורש כו' ופירש אא"ז מו"ר ז"ל כי כשבני ישראל דורשין אותו בכל לבם ⁴⁰ הוא נמצא להם כמו שכתוב (עמוס ה. ד) דרשוני וחיו זהו שכתוב מקרא אני דורש כו'.

זה. שמוציא נקודה קדושה שהיה נטבע באומות. וכן ענין גלות מצרים שכתוב (בראשית טו. יט) גר יהיה זרעך כו' גם כן הפירוש להוציא ניצוצות קדושה שנטבעו במצרים. וזהו שנאמר (בראשית טו. יד) ואחרי כן יצאו ברכוש גדול ורכוש גדול ראשי חיבות גר רק מהופך שזה הענין הוא מלמטה למעלה כמובן. וזה שכתב רש"י ז"ל ביקש לגלות הקץ. פירוש שרצה לברר זה שהגלות רק הסתר והכח פנימי הוא רק מה' יתברך. רק אם היה נגלה זה לא היה גלות כלל. ונסתם. ומכל מקום כתוב בזהר הקדוש שגילה מה שרצה לגלות רק בדרך הסתר. והפירוש על ידי אמונה יכולין למצוא האמת להתברר שהוא רק הסתר כנ"ל. ולכן ויחי יעקב סתום. שזה מקור החיות להיות נמצא גם בארץ מצרים. זה נסתם ונלכך נקרא שהתחיל השעבודו וכמדומה לי שאא"ז ז"ל הגיד בשם הרב ²⁰ מפרשיסחא ז"ל שהקשה למה רצה לגלות הקץ. ותירץ שכשנודע הקץ. הגלות בנקל. עד כאן אני זוכר. ונראה כנ"ל שפירוש גילוי הקץ לידע שיש קץ להגלות. והוא על ידי שהוא רק הסתר ואינו כח בפני עצמו חס ושלום. כי הפנימיות שהוא אמת אין לו קץ וההסתר יש לו קץ. ורצה שיהיה זה נגלה. ולא היה גלות כלל. ונשאר סתום. ומכל מקום על ידי אמונה שמאמינים זה בני ישראל. שאין שום כח בלתי ה' יתברך רק ³⁰ כל זה רק הסתר. אף שאין רואין זה בעין. מכל מקום על ידי אמונה גם כן יכולין לראות האמת. רק יעקב אבינו ע"ה רצה שלא נובל לטעות כלל. שיהיה זה נגלה. ונשאר סתום שצריכין יגיעה למצוא זה.

אא"ז מו"ר זצלה"ה הגיד ויחי יעקב בארץ מצרים (בראשית טו. כח) כי על ידי בחינת אמת יכולין להגות גם בארץ מצרים וכתיב (מ"ה ז. ט) תתן אמת לייעקב עכ"ד. דהנה לא הוא ליה למימר רק ויחי יעקב בארץ מצרים. ומשמע דעיקר הרבותא מה שהיה בבחינת חיים גם בארץ מצרים ופירוש חיים הוא דביקות בשורש ומקור שמשם נמשך תמיד חיות. וכן כתיב בזהר הקדוש ויגש על פסוק (בראשית טו. כח) ותחי רוח יעקב. ונראה לומר שהוא מלשון מים חיים שעל ידי שמחת הנפש מעורר מקור החיים וניתוסף חיות. ונראה לומר שזהו שכתוב (שם ז. ט) ויחי האדם לנפש חיה. פירוש נפש. הרצון. על ידי פנימיות הנפש נמשך חיות תמיד). והגם שהיה בארץ מצרים ידע שכלל המצרים הם רק קליפה והסתר. אבל הפנימיות הוא חיות ה' יתברך. ולכן אמרו חז"ל כי הרשעים בחייהם נקראים מתים שנפרשים ממקור החיות כנ"ל. וכתיב במדרש גרים אנתנו כו' כי כל כריאת אדם בעולם הזה לא היה כדי להידבק חס ושלום בעולם הזה. רק להיפך שעל ידי דביקות האדם בעיקר החיות מתמשך גם עניני עולם הזה לה' יתברך. וגר לשון המשכה כמו מעלה גרה. שגם מה שנקרא גר מי שמגייר עצמו. גם כן על שם

י"ד יקבו מי ישראל למות. זה שאמר הכתוב כי גרים אנתנו לפניך ותשבים ככל אבותינו כצל ימינו על הארץ ואין מקוה. כצל ימינו הלאוי כצלו של כותל או כצל האילן אלא כצלו של עץ שואמר ימינו כצל עובר. ואין מקוה אין מי יקח שלא ימות אלא הכל יודעים ואומרים בפיהם שזן מתים (תנחומא ויחי. א).

ה. כמ"ג שכתוב (מ"ה ז. ט) תתן אמת לייעקב

ב"ה [תרל"ו]

[תרס"ג]

ויברך את יוסף כו' יברך כו' הנערים כו' (בראשית טו. טו-טז). לשון התעוררות כמו שכתב אא"ז מו"ר ז"ל פירוש נער על שיש בו התעוררות יותר. ונתן ברכה בבחינת התעוררות של ישראל והיא בחינת יוסף. הגואל אותי (שם). ומה גאולה היה צריך יעקב אבינו. ויש לומר על הנקודה שנסאר בבני ישראל מהאבות כמו שכתב אא"ז מו"ר ז"ל פירוש מן אברהם שיש נקודה ממנו בכל איש מישראל שהקב"ה מגין עליו וכן בכל האבות. ואותי הוא אות [ברית] קודש שנשאר ממנו לזרעו. זה צריך שמירה מכל רע. וידגו לרוב כו' (שם) פירש מו"ר ז"ל בקרב הארץ הגשמיית. הוא כנ"ל שיתפשט נקודה הנ"ל בכל מקומות מושבותיהם כנ"ל:

הוא. תימה כי חס ושלום שירצה יעקב אבינו ע"ה להעלים מעשיו מה' יתברך. אך הפירוש כי ביקש להראותם עומק הרע ושייתגלה להם מלכותו יתברך בכל המקומות עד דרגא תתאה כמו שכתוב באחרית הימים וזה הוא. בעת הסתרת פנים. והקב"ה לא רצה בזה. כרי שיהיה הגלות. שכן רצונו ברוך הוא. לכן נגלה עליו השכינה. ועל ידי שהיה התגלות לא היה יכול לגלות הקץ. שזה רק בעת ההסתר. וכן היה דרכו של יעקב אבינו ע"ה תמיד להכניס עצמו במקומות אשר המה מסוכנים כי היה מפתח לבנים. ורמז לדבר המלאך הגואל אותי מכל רע (בראשית טו. טז) מכלל שירד לכל מקומות הרעים וניצל מהם. ודרך הזה רצה ללמד לבניו ונסתם ממנו כנ"ל:

במדרש למה פרשה זו סתומה כו'. פירוש כי הכתוב משבח מעשה יעקב אבינו ע"ה אשר חי במצרים י"ז שנים כי היה דבוק בחיים ולא היה כל טומאת מצרים עומד לנגד קדושתו. והיה י"ז שנים אלו הכנה לכל הגלות. אך כי פרשה זו סתומה לנו פירוש שאין אנו משיגין איך המשיך חיות הקדושה במצרים כי אם היו משיגין זאת לא היה הגלות כלל. ובוודאי יש בכח איש ישראל לעורר החיות בכל מקום ועל זה נאמר (תהלים טו. ט) השם נפשנו בחיים. דכתיב (בראשית ב. ז) ויפת באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. פירוש נפש. הרצון. שהאדם יכול לעורר החיות ברצונו. ובני ישראל דבוקים בחיים. ומה שאמרו חז"ל ביקש לגלות הקץ ונסתם משל שרצה לגלות מסטורין של מלך ראה המלך עומד והשיח לדברים אחרים.

י' שבא לגלות להם את הקץ ותחכה ממנו. משל לאותו של מלך שהיה נפח מן העולם היו בני סובבין את מטתו אמר להם באו הגולה לכם לטטורין של מלך. תלה עינו והביט במלך אמר להם ויהי ויהיך בבבדו של מלך. כך יעקב אבינו תלה עינו והוא שכינה שומד על בניו אמר להם וזהו ויהיך בבבדו של הקב"ה (בר"ר צט. ב).

[תרל"ז]

9

בפסוק (בראשית מט. יא) אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתנו כבס בין לבושו. דאמרו חז"ל¹ כנסת ישראל נקראת גפן שאינה מקבלת הרכבה ממין אחר כו'. פירוש נקודה טמונה שיש בכל איש ישראל אשר אינו מתחלף כלל והיא נקראת גפן. וזה נתן הקב"ה להיות בטבע נפש הישראלי. וכן מדות טובות שבישראל נקרא שורקה כמו שכתוב (דמיה ב. כא) ואנכי נטעתיך שורק. אך עבודת האדם לקשר כל התעוררות שבו לזאת הנקודה. וזהו שכתוב אוסרי לגפן עירה. פירוש התעוררות כל נפש האדם. לשעבד הגוף להנשמה. וכן המדות צריך האדם לקיים אותם על פי התורה כמו שכתבתי במקום אחר² שלא יהיה תיקון המדות כדי ליישר עצמו באשר הוא מבין שהם עדות לחכמת האדם. רק כדי להיות כלי מוכן לעבודתו יתברך. כי התורה שוכנת בגוף מתוקן. ואם הכוונה כן מתקיים לעד. כי התורה נקראת³ עת. שכל דבר שנעשה בצירוף התורה ולשמה. מתקיימת. וזהו שכתוב לשורקה בני אתנו מלשון איתן שהתורה נקראת עו כנ"ל. כבס בין לבושו. הוא תיקון מעשים הגשמיים אשר הם כמו מלבוש וקישוטין להגוף כשהם נעשין כטהרה:

[תרל"ז]

ה. חנה הולדת יחזקאל - יצא לנביא חנה ז"ל

ויברך את יוסף כו' המלאך כו' יברך כו' הנערים (בראשית מה. טו-טז). ומקשיך¹³ מה הברכה ליוסף. אבל הפירוש הוא שנתן ברכה להתפשטות כוחו של יוסף. והנערים הוא התעוררות החיות שבעולם. והכלל כי שורש החיות בא מיוסף אבל כשבא השפע בעולמות שלמטה צריך שמירה. כי לכן בגלות על ידי שליטת הסטרא אחרא אי אפשר להתגלות הקדושה. כאשר הכמים¹⁴ הגידו¹⁵ בשנת רעבון אסור הזיווג. אך העצה בגלות על ידי התורה כמו שכתוב (בראשית מה. טז) וידגו לרוב פירש רש"י¹⁵ כמו הדגים שהים מכסה עליהם שאין שולט בהם עין הרע כו'. כמו כן על ידי התורה שנמשלה למים יכול אדם להתכסות מסטרא אחרא. ואיתא במדרש¹⁶ כמו דגים שמצפים לטיפה נים כו' כן בני ישראל מצפים לתורה. וכפי רוב השתוקקות. התורה מגין עליהם. ואיתא ברש"י בראשית¹⁷ שניתן ברכה לדגים על ידי שצדין מהם כו'. ולכן יוסף שהוא שורש הכל צריך ברכה. וזה ענין ויברך אלקים כו' יום השביעי (בראשית ב. ג) על ידי שהוא שורש כל הימים כמו שכתוב¹⁸ מינייהו נתברכין. לכן צריך שמירה יותר כמו שכתוב¹⁹ ופרוס טובת שלומך כו'. וזהו ויברך את יוסף כו' וידגו לרוב כו' התפשטות כח יוסף כנ"ל:

בפסוק (בראשית נ. טו) לו ישטמנו יוסף כו'. וקשה כי ראו שהוא הצדיק ואין חשוד אוחו שישנא אותם. אך השבטים עשו חשודה גדולה על חטא הנבירה. ומרוב צעזוע חשבו כי הם גרמו כל גלות מצרים. האמנם היה סיבה באמת משמים לקיים עצה עמוקה כו'. אבל הם חשבו שהכל בא רק על ידם. ועל זה השיב להם יוסף כי אלקים חשבה לטובה (שם כ). ויש לומר פירוש אתם חשבתם עלי רעה (שם) פירוש שעל ידי שעשו תשובה גדולה על ידי זה נהפך מזדונות לזכויות ולכן אלקים חשבה לטובה (שם):

ה. חנה הולדת יחזקאל

[תרנ"א]

13

בפסוק (בראשית מט. ט) כרע רבץ כארי. אמר מו"ז ז"ל כי כוחו של יהודה אפילו בשעת שפלות שהוא שוכב הוא כארי ולביא שכן היה במעשה תמר שהודה ולא בוש. ומזה נבנה המשיח. ולכן הרמו כל השם ביהודה ואות ד' להראות כי אפילו כשהוא רל ה' עמו עכ"ד. ויתכן לומר שהוא בכח ההכנעה כמו שכתבנו¹ בשמו ז"ל שעל שם זה נקרא יהודה שממעט עצמו. ורמו גם כן שהגם שכל השם בו הוא שפל ודל בעיניו. ע"ש. ולכן כיון שיודע שאפילו אחר כל המעלות והתרוממות שהכל מה' יתברך והוא שפל בעיניו לכן שכרו שהגם שהוא נופל ה' עמו. וזהו ה' הבחינת שכתוב במדרש² כרע שכב. כרע רבץ ע"ש. פירוש שבעת תקפו הוא כורע ומכניע עצמו. ובעת שפלותו הוא גם כן רובץ כארי. והוא באמת מדת ההשתוות שהוא בחינה גדולה מאד להיות שיה בשעת הירידה כבשעת העליה. ונוכל בני ישראל נקראו³ יהודים על שמו שזה כוחן של בני ישראל שממעטין עצמן. והשם עמהם אפילו בעת צרה ושפלות. והוא בחינת אמונה כמו שכתוב (תבסק ב. ד) וצדיק באמונתו דרשו חז"ל⁴ אפילו צדיק של עולם פירש שכפי האמונה משרה שכינתו:

י. סגולת ירושת אגב

[תרל"ח]

12

בן פורת יוסף כו' עלי עין עלי שור (בראשית מט. כב). דאיתא בגמרא¹ בשילה חלק יוסף היה קדשים נאכלין בכל הרואה² על ידי שקידש יוסף הצדיק ראות עיניו לכן זכה לזה כאשר הגיד אדוני מו"ז ז"ל. נמצא על ידי שמירת עינו של יוסף הצדיק קידש כל משך ראות העין אף חוץ לחומה. והענין על פי מאמר חז"ל³ אפילו מחיצה של ברזל אין מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים. אמנם כפי החיבה שנמצא בבני ישראל כמו בן לאב. כך מתבטלן כל המחיצות. ויש לומר בנות (שם) לשון בנק חומה שהבנין נתפשט להלן עד שור שהוא הסתכלות שהיה נמשך הקדושה בכל הרואה כנ"ל. וכמו דאיתא⁴ הים ראה יונס (תהלים קיד. ג) ראה ארונו של יוסף כו' יונס ויצא כו' בראשית לט. טו) והוא ביטול הטבע. וכמו כן בנות צעדה שהחומות נסו ונתבטלו עלי שור כלומר בעבור הסתכלות של יוסף הצדיק כנ"ל: